ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG
Ügyszám: IV/00988-3/2026
Érkezett: 2026 JÚN 08.
Érkezés módja
POSTÁN @ EGYÉB:
Példány: Melléklet: Kezelőiroda:

[redacted]

Alkotmánybíróság
1015 Budapest, Donáti utca 35-45.

Amicus curiae a IV/00988/2026. sz. ügyben

Tisztelt [redacted]

Több, a Balaton környezetében élő magánszemély, illetve ott környezetvédelmi célokért is tevékenykedő egyesület tényleges normakontroll indítványt terjesztett elő a Tisztelt Alkotmánybíróság számára a Balaton vízparti területeinek területfelhasználási követelményeiről" szóló 287/2025. (VIII. 27.) Korm. rendelet (továbbiakban: BATÉK) egyes szabályaival kapcsolatban. A [redacted] Kutatóintézet (továbbiakban: [redacted] az alapítási céljaiból fakadóan figyelemmel kísér minden olyan szakpolitikai, szabályozási ügyet, amely kihathat a Balaton ökoszisztémájának épségére.
A százéves jubileumára készülő tihanyi székhelyű intézet az ország legnagyobb múltú biológiai kutatóintézete, amely egyszerre kutatóhely és különleges felelősséggel rendelkező intézet, amely a Balaton és élőlényközösségeinek elsődleges őrzője. Fő feladata az édesvizek környezettani kutatása. Hangsúlyosan vizsgáljuk a Balaton és vízgyűjtőjének élővilágát, annak tér és időbeni változásait, életfolyamatait, anyagforgalmi sajátosságait és az ezekre hatással lévő lokális és globális folyamatokat, környezeti tényezőket és emberi hatásokat. Intézetünk Balaton-parti elhelyezkedésével, jól felszerelt és folyamatosan fejlődő laboratóriumi, műszeres infrastruktúrájával, gyűjteményeivel, terepen alkalmazható mérőműszereivel, berendezéseivel regionálisan páratlan vizes élőlényközpontú kutatóhely. Az intézet a vízi élőhelyek, a biológiai sokféleség és a vízminőség védelmével kapcsolatos hatályos nemzetközi egyezményekkel összefüggő alap- és alkalmazott kutatásokat is végez. Aktívan részt veszünk hazai és nemzetközi tudományos és kutatásfejlesztéssel kapcsolatos együttműködésekben a tudomány és a gazdasági élet, valamint a társadalom szereplőivel.

Tudományos alapokon álló megítélésünk szerint a BATÉK hiányosságai hatással lehetnek erre, az általunk -- az Alaptörvény P) cikkével is összhangban -- védett célra. Ebből fakadóan, összhangban a T. Alkotmánybíróság Ügyrendjének 36. § (10) bekezdésével, a következő

***amicus curiae* beadványt**

terjesztjük elő a Tisztelt Alkotmánybíróság számára. Egyben kérjük a Tisztelt Elnök Urat, hogy beadványunkat juttassa el az Alkotmánybíróság tagjaihoz, továbbá tegye mindenki számára elérhetővé az alapügy elektronikus adatlapján.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A fentiekkel összhangban szeretnénk ismertetni Önökkel a [redacted] szakmai álláspontját a Balaton parti és a partjától távolabb fekvő természetes és természetközeli élőhelyek védelmének fontosságáról.
A Balaton jövője nem kizárólag a közvetlen vízparton dől el. A tó ökológiai stabilitása szorosan összefügg azokkal a természetes vagy természetközeli állapotban fennmaradt területekkel is - berkekkel, nádasokkal, zsombékosokkal, vizes élőhelyekkel, természetes gyepekkel vagy éppen már „csak" természetközeli élőlényközösségekkel-, amelyek sok esetben nem állnak országos vagy helyi védelem alatt, mégis kulcsszerepet töltenek be a Balaton működésében. Az elmúlt közel 150 évben (az 1855-ös állapothoz képest) a Balaton közvetlen környezetében lévő vizes élőhelyek területe 60%-al csökkent. Ez a drasztikus mértékű területvesztés még inkább felértékeli a megmaradt foltok szerepét.
A Balaton körüli ökoszisztémák egy összekapcsolt rendszert alkotnak. Ezek a területek:

- menedéket biztosítanak az élővilág számára extrém környezeti helyzetekben,
- segítik a fajok természetes újratelepülését,
- jelentős szerepet játszanak a tápanyagok és szennyezőanyagok visszatartásában,
- mérséklik a szélsőséges csapadékesemények hatásait,
- valamint a Balaton biodiverzitásának alapvető fenntartói.

A jelenlegi szabályozási környezet és a BATÉK (Balaton Vízparti Területeinek Területfelhasználási Követelményei) egyes elemei ugyanakkor több esetben lehetőséget teremthetnek olyan természetes vagy természetközeli állapotú területek beépítésére is, amelyek hosszú távon a Balaton ökológiai működésének stabilitását biztosíthatják. Az urbanizációs beépítettség természetes élőhelyekre gyakorolt negatív hatásaira számos példa van a tudományos irodalomban, melyek közül a [redacted] kutatói többet már tapasztaltak a Balatonban, úgy mint:

- a nádasterületek zsugorodása és feldarabolódása,
- parti élőhelyek homogenizálódása,
- algavirágzások és eutrofizációs anomáliák erősödése,
- idegenhonos, invazív fajok megjelenése,
- természetes szűrő- és pufferterületek elvesztése,
- helyi oxigénhiányos állapotok kialakulása zárt kikötőkben,
- valamint a tó ökológiai ellenállóképességének csökkenése.

Ezen kutatási eredményekre alapozva, nem csupán a további beépítések megakadályozása a cél, hanem indokolt lenne a Balaton körüli területek beépítettségét úgy változtatni, hogy az állami szabályozás egyes kritikus területeken kifejezetten a már meglévő beépítettség csökkentését, a természetes állapotok helyreállítását, a rekultivációt célozza meg. A **természetes és természetközeli élőhelyek** elvesztése nem csupán tájképi vagy természetvédelmi kérdés, hanem a tó ellenállóképességét, vízminőségét és hosszú távú fenntarthatóságát is érintő jelenség.

A [redacted] Kutatóintézet álláspontja szerint a Balaton térségében minden jelentősebb területhasználati vagy beépítési döntés esetében kiemelten szükséges:

- a kumulatív ökológiai hatások vizsgálata,
- a természetes élőhely-kapcsolatok megőrzése,
- a vizes élőhelyek és berkek ökológiai szerepének figyelembevétele,
- valamint a hosszú távú klímaadaptációs szempontok érvényesítése.

A természetes ökoszisztéma megóvása indirekt módon a Balaton térségében élők és az ide látogatók egészséges környezethez való jogát is érinti. Az emberek többsége - legyen szó akár állandó lakosokról vagy turistákról - szeretne egy harmonikus, az urbanizált környezettől távol eső környezetben pihenni és élni. Ehhez a stresszmentes környezethez és a mentális jóléthez elengedhetetlen a természetközeli, természetes élőhelyek megőrzése, esetleg ezek növelése. Bár a mesterségesen kialakított parkok az ember számára látszólag nyújthatnak némi rekreációs funkciót, a valódi, komplex természetes élőlényközösségeket semmiképpen sem helyettesíthetik, amelyek az élővilág egésze számára létfontosságúak.

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a civil társadalom, a helyi közösségek és a szakmai szervezetek törvényes és szakmailag megalapozott fellépése kulcsszerepet játszhat ezen területek megőrzésében. A Balaton jövője közös ügyünk, és a jelenlegi döntések évtizedekre meghatározhatják a tó ökológiai állapotát.

A természetes élőhelyek megőrzése nem a fejlődés akadálya, hanem a Balaton hosszú távú fenntarthatóságának egyik legfontosabb feltétele.

Kérjük ezért a T. Alkotmánybíróságot, hogy a hivatkozott ügyben olyan döntést hozzon, amely a lehető legteljesebb mértékben védi a Balaton ökoszisztémáját, segíti annak regenerációját és ezáltal védi nem csak az Alaptörvény P) cikkében foglalt értékeket, hanem hatékonyan védi a Balaton környezetében élő és pihenni vágyó emberek egészséges környezethez való jogát is.

[redacted]

[redacted]
főigazgató
[redacted] Kutatóintézet

[redacted]
tudományos főmunkatárs
[redacted] Kutatóintézet

[redacted] 2026. 06. 05.